

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput I. Sapiens investigator remediorum adversus Ethicem laxiorem, scire
ante omnia debet, principium veræ Sapientiæ esse, parum credere
humanæ rationi suæ, ob ingentem defectum & pronitatem ipsius ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

contra legem, vocant benignam; omnem verò quæ favet legi contra libertatem illam, vocant odiosam, severam, rigidam: cum sæpè maligna, rigida, & odiosa sit opinio favens tali libertati contra legem; sæpè ex adverso benigna, quæ legi favet contra libertatem.

111 Et ideò favorabilis & benigna est interpretatio, quæ dubia, nos ipsos concernentia, dum agitur de adhibendo malis nostris remedio, pejorem in partem interpretamur, prout interpretari nos oportet, juxta S. Thomam 2. 2. q. 60. a. 4. dicens quòd circa seipsum homo debet dubia interpretari in pejorem partem, secundum illud Job. 9. *Verebar omnia opera: eo quòd cum debemus malis nostris adhibere remedium, expedit ad hoc, ut securius remedium apponatur, ut supponatur id quod est deterius.* Si expedit: id igitur favorabilius est. Et si ita est, cum debemus malis nostris remedium adhibere; consequenter ita est, in dubiis obligationibus omnibus, quæ Deum, vel animæ nostræ salutem concernunt. Ut enim benè notat Petrus de Ancharano apud Fagnanum in cap. *ne imitaris* n. 200. *Licet in aliis (legibus humanis) facienda sit benigna interpretatio, ne quis sit obligatus in dubio, ut L. Arrianus de act. & obligat. & cap. ex litteris de probat. tamen in obligationibus quæ concernunt Deum, tutius est presumere quem ligatum, quam solutum.* Et ideò Innocentius in cap. *cum in* de testibus, amplectendam dicit in foro externo partem benigniorem, in interno tutiorem, seu (ut alii) deterio- rem in partem. Quia licet deterior videatur, tamen melior & tutior est, atque adeò benignior & favorabilior (ait Illustrissimus Fagnanus n. 203.) cum longè melius & favorabilius sit, tutà quàm periculosa incedere viâ, & qui amat animam suam, debet eam perdere. Quam rationem approbat Panormitanus in cap. *juvenis*, de sponsalibus, dicens: *In concernentibus periculum anime, debemus in dubiis semper tenere quod certius est, & quod sine periculo anime explicari potest. Unde in istis illa pars est mitior, quæ est tutior.*

112 *Benigna itaque opinio, illa est, quæ rationem habens humanæ fragilitatis, illi sic attemperat legem, ut immoderatam non tribuat licentiam, nec valeat ad evitendam christianam disciplinam, nec ad periculum anime creandum, sed habeat rationem salutis, pietatis, ac fructus legis, qui est, continere in officio fideles, concupiscentiamque coercere, charitatem edificare, Christianique sectatores, Christo & Evangelio ipsius conformare.*

114 *Laxa opinio, illa est, quæ sic habet rationem humanæ fragilitatis, ut magis favoreat concupiscentiæ, quam legi ac pietati, valeatque ad evitendam christianam disciplinam, dum pro moderata libertate, effrænem in mores Christianorum inducit licentiam.*

115 *Severa denique opinio, est, quæ sic habet rationem pietatis ac legis, ut non habeat rationem humanæ fragilitatis, sed, ob immoderatum rigorem, inicit (etiam timoratis pro humana fragilitate conantibus) transgressionis necessitatem.*

Quoad maximam illam: *In dubio melior est conditio possidentis*, quantum eâ abutantur noviores Caluister, quantaque ex isto abusu ipsimet absurda derivent, manifestabimus to. 2. l. 1. p. 3. c. 28. 29. & 30.

PROLEGOMENON SECUNDUM.

De Remediis Ethices laxioris.

CAPUT PRIMUM.

Sapiens investigator remediorum adversus Ethicem laxiorem, scire ante omnia debet, principium veræ Sapientiæ esse, parùm credere humanæ rationi suæ, ob ingentem defectum & pronitatem ipsius in errores. Cujus argumentum primum petitur ex discrimine humanæ rationis, in hoc statu naturæ corruptæ, ab ea quæ fuisset in statu innocentie.

1 **S**I prima causa radixque primordialis laxioris Ethices, est nimia præsentia, liberiorque usus rationis humanæ, antecedentis Oracula Dei, & Sanctorum, prout superiore Prolegomeno demonstravimus: igitur ante omnia, securis ad radicem istam apponenda est. Ad hoc verò præstandum, abjectâ illâ præsentia, persuasum habere debet

sapiens instructor hominis christiani, rationem illam humanam nimis erraticam esse, ut ejus ductui christianam animam committat, nihilque proinde tam consonum esse rationi, veræque sapientiæ, quàm parùm rationi illi credere, ob ingentem defectum, pronitatemque ipsius in errores. Cujus argumentum multiplex hîc & in sequentibus capitibus operæ præ-

tium

tium est exhibere: ut sapiens quique tanto fortius persuadeatur, parum illi credere.

2 Primum argumentum ingentis defectus & pronitatis humanæ rationis in errores, petitur ex discrimine rationis humanæ in hoc statu naturæ corruptæ, ab ea quæ fuisset in statu innocentia, in quo non fuisset obnoxia errori, & deceptioni, prout modò. Ad cuius evidentiam, sciendum, quòd fuit ista rationis felicitas, ante primi hominis peccatum, quòd nunquam homines in errorem vel deceptionem induxisset: ut enim angelicè tradit Angelicus Doctor I. p. q. 94. a. 1. *Primus homo sic institutus est à Deo, ut haberet omnium scientiam, in quibus homo natus est instrui. Et hæc sunt omnia illa, quæ virtualiter existunt in primis principis, per se notis, quæcumque scilicet homines naturaliter cognoscere possunt. Et quia ad gubernationem vitæ propriæ & aliorum, non solum requiruntur cognitio eorum, quæ naturaliter sciri possunt, sed etiam eorum quæ naturalem cognitionem excedunt; eo quòd vitæ hominis ordinatur ad quemdam finem supernaturalem... & de his supernaturalibus tantam cognitionem primus homo accepit, quanta erat necessaria ad gubernationem vitæ humanæ, secundum statum illum. Alia verò, quæ nec naturali hominis studio cognosci possunt, nec sunt necessaria ad gubernationem vitæ humanæ, primus homo non cognovit, sicut cogitationes hominum, futura contingentia, &c.*

3 Neque tamen circa ista, vel alia habere potuit existimationem falsam. Quia (prout idem S. Doctor a. 4. prosequitur) *manifestum est, quòd sicut verum est bonum intellectus, ita falsum est malum ejus, ut dicitur in 6. Ethicorum. Unde non poterat esse, quòd innocentia manente, intellectus hominis alicui falso acquiesceret, quasi vero: sicut enim in membris corporis erat quidem carentia perfectionis alicujus, scilicet claritatis, non tamen malum aliquod inesse poterat: ita in intellectu poterat esse carentia notitiæ alicujus, nulla tamen poterat ibi inesse existimatio falsa. Quòd etiam ex ipsa rectitudine primi status apparet.*

4 Unde quæstione 18. verit. a. 6. omnem opinionem falsam ab eo statu removel; *non solum in statu innocentia non potuit error esse, sed nec qualiscumque falsa opinio. Immo quamlibet opinionem, seu veram, seu falsam, ab eodem statu subsequenter excludit, dum inter rationes, ob quas opinionem falsam ab eo secludit, hanc ponit: Quòd item patet ex hoc quòd semper contingit inordinatio, quando aliquid movetur non à proprio motivo: sicut si voluntas moveatur à delectabili sensus; cum debeat tantummodo moveri ab honesto. Proprium autem motivum intellectus, est verum, id quòd habet infallibilem veritatem. Unde quancumque intellectus movetur ab aliquo fallibili signo, est aliqua inordinatio in ipso, sive perfecte, sive imperfectè moveatur. Unde cum nulla inordinatio in statu innocentia, in intellectu hominis esse potuerit, nunquam intellectus hominis magis inclinatus fuisset in unam partem, quam in aliam, nisi*

ab infallibili aliquo motivo. Ex quo patet, quòd non solum in eo nulla falsa opinio fuisset, sed penitus nulla opinio in eo fuisset.

In eo proinde statu, de unaquaque re semper aut verum mentis iudicium futurum fuisset, ut de rebus cognitis; aut nullum, ut de rebus prorsus incognitis; aut suspensum, ut de rebus animo quidem oblati, sed incerti, aut ambiguis, ait sapienter Estius in 2. dist. 23. §. 7.

Sed ex quo protoparentis peccato humana natura secuta est corruptio, non jam contingit nobis esse tam felices. Quatuor namque vulnera homini inflata sunt per peccatum. Nam & ignorantia obscurat intellectum, & malitia pervertit voluntatem, & infirmitas partem irascibilem enervat, & cupiditas partem concupiscibilem sensibili delectatione infatuat, ut nihil interim dicam de corporis miseris. Luctuosis itaque tenebris obscurata mens hominis, ad veritatis intelligentiam stupida facta est, in tantaque facultatum confusione, tot inter passionum æstus, & intestinos tumultus, magis magisque addensantur tenebræ intellectus, quibus humana ratio obscurata, primæque scientiæ illa destituta, sæpè approbat falsa pro veris, aut improbat vera pro falsis, aut habet incerta pro certis, aut certa pro incertis. In moralibus etiam sæpè dicit malum bonum, & bonum malum, tenebras lucem, & lucem tenebras, &c.

Hinc videmus tot & tantas Scholarum, doctorumque & indoctorum hominum dissensiones, opiniones & rixas, ex offusis humanæ menti tenebris ortas: quamcumque enim materiam elegeris, haud invenies hominem cum homine sentientem ex toto, imò invenire est complures dissentientes ferè in omnibus, dum aliis falsa videntur, quæ aliis vera, & quæ aliquibus vel certa videntur vel probabilia, ab aliis incerta vel improbabilia censentur.

Hinc denique tot errores, de quibus partim in superioribus, partim in sequentibus capitibus. Horum tamen errorum, dissensionum, opinionum, & rixarum Authoribus sua cuique opinio rationalis videretur, sua cuique humana ratio bona videretur & recta, quamvis reverà falsa & erronea.

Atque utinam homines, tantis in tenebris, totque errandi, atque in scopulos, per visam sibi rationem, impingendi periculis constituti, imitarentur homines in commemorato statu innocentia constitutos, in hoc quòd tam proni non essent ad iudicandum definiendumque de quibuslibet animo oblati, quamlibet incerti vel ambiguis! non utique quadraret in ipsos censura August. in l. adversus Priscillianistas & Origenistas c. 11. dicentis, *magis culpandam temerariam presumptionem incaute errantis, quam tantam ignorantiam.* Verùm (ut idem Doctor sanctissimus prosequitur l. 6. Music. c. 11.) *hodie sequuntur nonnulli phantasmata sua, tam precipites, ut nulla sit alia materies omnium falsarum opinionum, quam habere phantasias vel phantasmata pro cognitis.*

Monita & exempla Sanctorum adversus istas iudicii præcipitationes, temerariaeque de rebus incertis & ambiguis definitiones, vide infra c. 8.

CAPUT II.

Secundum argumentum ingentis defectus rationis humana, petitur ex insufficientia ejusdem ad assequendas ipsas, etiam minimas, naturales & philosophicas veritates, sine multiplicium errorum admixtione.

- 10 **N**imiam exaltatorum humanae rationis in ea praesidentiam multiplex experientia palpabiliter confundit, experientia utique innumerabilium errorum, in quos foedè prolapsi sunt Philosophi Gentiles, & ipsimet eorum Principes, quamvis acutissimi, quamvis subtilissimi, quamvis ingeniorum stupores; utpote qui, cum omni acumine ingeniorum suorum, cumque omni subtilitate humanarum rationum suarum, inciderunt in scopulos nedum putidissimorum errorum circa Deum & divina, circa finem hominis ultimum, mediaque ad illum (de quibus postea) sed & circa obvias etiam & minimas, uterque naturales ac philosophicas veritates, cum omnique studio & labore suo, earumdem veritatum certitudinem parùm admodùm promoverunt.
- 11 Ad cujus evidentiam sciendum est, tres olim fuisse primarias scholas Philosophorum. Prima fuit Academicorum, nihil credentium, nihil opinantium, nihil definitium; utpote quibus turpe visum est viro sapienti, in hac rerum caligine, aliquid opinari, vel alicui rei assensum præbere. Aiebant enim impossibile esse veritatem à nobis inventi, à falsitateque discerni, eaque de causa sapientiam collocabant in inquisitione, seu investigatione veritatis, non in illius perceptione, utpote impossibili: ex quo conficiebant, cohibendum à sapiente assensum omnem, utpote expositum periculo erroris, quem extremum vocabant malum sapientis.
- 12 Secunda schola fuit Pythagoricorum, omnia ex adverso credentium, seu omnia ut vera admittentium, quæ vera cuiquam apparerent, etiam utramque partem contradictionis, dum una uni, altera alteri vera appareret. Veritatem quippè in apparentia collocabant.
- 13 Duas hæc scholas innumerabilium errorum parentes fuisse, ex sola earum enarratione satis apparet. Nam qui omnia credit & approbat, innumerabiles errores approbat & credit; qui autem nihil approbat & credit, sed veritatem tamquam inventu impossibilem semper inquirat, valdè imprimis fatuus est, rem inventu impossibilem quærendo, oleumque & operam in perquisitione rei invenibilis amittendo. Deinde stultissimam sibi obligationem imponit nihil agendi, nihil omittendi, omniaque proinde simul agendi & omittendi, dum non magis scit quid sibi agendum, quàm quid omitten-

dum, nec contra: nec quæ sibi sit ratio agendi quàm omittendi, vel contra: sine ratione verò nihil agere, nihil omittere debet rationalis homo.

Ad hoc quidem evadendum, dixerunt probabile, seu verisimile, absque assensu, sufficere ad agendum vel omittendum. At quomodò probabile aliquid iudicabant, qui nihil iudicabant? quomodò probabile quidpiam esse poterat iis, quibus nihil erat approbabile, seu qui nihil approbare poterant; cum probabile & approbabile idem sint? Quomodò cognoscere poterant, quid esset verisimile, seu simile vero, prope verum, propius vero, &c. qui nihil unquam verum cognoverant, nec cognoscere poterant? non magis quàm cognoscere quispiam possit Petrum in facie esse similem Paulo, qui Pauli faciem nec actu nec potentiam cognoscit.

Sed & si nihil admittebant ut verum, nullum ergo admittebant primum nec ulterius probandum principium. Omnia igitur probare debebant & demonstrare; utique probationis probationem, & istius probationis probationem, & sic sine fine. Immo simul omnia probare, demonstrare debebant, & nihil probare. Omnia probare quidem, utpote nihil admittentes ulterius non probandum. Nihil verò probare debebant, quia nihil probare poterant, qui probationem finire non poterant, nec invenire veritatem, ad quam invenendam omnis probatio tendit. Quo argumento conficitur, quòd sicut in causis deveniendum ad aliquam primam causam incausandam, sic in probationibus, seu rebus probandis, deveniendum ad aliquam primam non probandam, sive ad aliquod primum, probandorum omnium principium ulterius non probandum.

Nec ibi finis stultitiæ ipsorum: dum enim nihil credere affectabant, plus omnibus credebant; utpote, qui non credendo credenda, credebant non credenda. Ideò quippè ea non credebant, quia credebant non esse credenda. Fidem itaque credendis negando, ne deciperentur, plus omnibus decipiebantur, ipsorumque nolle decipi, erat reverà decipi. Quisquis enim fide digna, credit non esse digna fide, procul dubio decipitur, in eoque plus aliis decipitur, quòd nullo fundamento fide digno ad id credendum moveatur. Quod in Academicis tanto verius erat, quòd fundamenta omnia, magna, parva, minima, ipsis videbantur indigna, quibus ad fidem seu ad credendum moverentur.

Vanissimè proinde sibimetipsis prudentes videbantur, prorsusque indigni erant, qui tales haberentur. Tum quia admitti non debebant ut prudentes, qui nihil admittendum volebant. Tum quia admitti non debet ut prudens, qui in nullo fidem nec audientiam meretur: in nullo verò fidem merebantur, qui omnem aliis fidem negabant: nec in ullo audiendi erant, qui (ex supradictis) nihil erant probaturi. Tum quia sicut ceteri videbantur ipsi impru-